

EUROPEISKA KOMMISSIONEN

Bryssel den 16.12.2010
KOM(2010) 758 slutlig

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,
RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN OCH
REGIONKOMMITTÉN**

**Den europeiska plattformen mot fattigdom och social utestängning: en europeisk ram
för social och territoriell sammanhållning**

SEK(2010) 1564 slutlig

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,
RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN OCH
REGIONKOMMITTÉN**

**Den europeiska plattformen mot fattigdom och social utestängning: en europeisk ram
för social och territoriell sammanhållning**

1. INLEDNING

Europeiska kommissionen har satt kampen mot fattigdom i centrum för sin ekonomiska, sysselsättningspolitiska och sociala dagordning – **strategin Europa 2020**. Stats- och regeringscheferna har enats om ett epokgörande politiskt mål: att Europeiska unionen **ska lyfta minst 20 miljoner människor ur fattigdom och social utestängning under det kommande decenniet. Sedan ska kompletterande mål för alla 27 medlemsstaterna sättas upp.**

Under 2008 levde mer än 80 miljoner människor i EU under fattigdomsstrecket, dvs. mer än befolkningen i EU:s största medlemsstat eller 16,5 % av EU:s befolkning. Kvinnor utgör mer än hälften av dem, och 20 miljoner av dem är barn. På grund av den ekonomiska krisen har läget naturligtvis förvärrats.

De svagaste grupperna i våra samhällen har drabbats värst av den ekonomiska krisen. Läget för dem som tjänar minst har fortsatt att förvärras, och de löper nu större risk att hamna i skuld och bli oförmögna att betala sina räkningar. Ungdomar, migranter och lågutbildade, som ofta hankar sig fram med tillfälliga, lågbetalda arbeten, har drabbats av de största ökningarna av arbetslöshet och har därför fått se sina levnadsvillkor försämrats. Bland annat är en femtedel av ungdomarna på arbetsmarknaden arbetslösa, arbetslösheten för medborgare från länder utanför EU är mer än elva procentenheter högre än för infödda arbetstagare, och de lågutbildades arbetslöshet är mer än dubbelt så hög som de högutbildades.

De så kallade arbetande fattiga utgjorde 8 % av arbetskraften 2008, samtidigt som fattigdomsriskerna sedan 2005 har ökat avsevärt för arbetslösa från 39 % till 44 %. Dessutom lever 8 % av européerna i **allvarlig materiell fattigdom** och har inte råd med ett antal faciliteter som anses nödvändiga för ett anständigt liv i Europa, t.ex. telefon eller tillräcklig uppvärmning. I de fattigaste länderna är denna andel över 30 %. Till det kommer att mer än 9 % av européerna i arbetsför ålder bor i hushåll där ingen arbetar.

Det är inte acceptabelt i tjugohundratalets Europa. Att bekämpa social utestängning, främja social rättvisa och värna om grundläggande rättigheter har länge varit Europeiska unionens centrala mål, eftersom unionen bygger på solidaritet och respekt för den mänskliga värdigheten. Europeiska unionen och dess medlemsländer måste göra mer för att resurseffektivt och verkningsfullt hjälpa våra mest utsatta. Unionens största tillgång är dess folk. Våra möjligheter att skapa en välbeställd union förutsätter att européerna har möjlighet att trygga en bättre framtid för sig själva och sina familjer. Att återställa ekonomisk tillväxt med fler, bättre jobb är avgörande för att bekämpa fattigdom.

Kommissionen föreslår att en europeisk plattform mot fattigdom och utestängning inrättas, som ett av dess sju flaggskeppsinitiativ för åtgärder som stöd för det målet.

Meningen med plattformen är att medlemsländerna, EU-institutionerna och de centrala intressenterna gemensamt ska engagera sig för att bekämpa fattigdom och social utestängning. Eftersom större delen av det kommande decenniet torde kännetecknas av åtstramad offentlig budgetar måste åtgärderna utmärkas av ökad effektivitet och förtroende genom nya, delaktighetspräglade sätt att ta itu med fattigdomen och återställa människors värdighet och samtidigt fortsätta att utveckla förebyggande åtgärder och angripa problem som dyker upp.

Plattformen ska därför utgöra en dynamisk **ram för åtgärder** för social och territoriell sammanhållning, så att frukterna av tillväxt och sysselsättning sprids över hela EU och de som drabbas av fattigdom och social utestängning kan leva med värdighet och vara aktivt delaktiga i samhället.

Parallellt med plattformen mot fattigdom och social utestängning och målet för fattigdomsminskning kompletteras de sociala målen i Europa 2020 av sysselsättningsmålet (att minst 75 % av kvinnorna och männen i åldrarna 20–64 år ska arbeta) och utbildningsmålet (att andelen personer som lämnar skolan i förtid minskas från 15 % till mindre än 10 %). Flagsskeppsinitiativ som *Ungdom på väg* och *En agenda för ny kompetens och arbetstillfällen* ska stödja de här målen. Det finns också betydelsefulla kopplingar till andra flagsskeppsinitiativ som *En digital agenda för Europa*¹, *Innovationsunionen*² och *En integrerad industripolitik för en globaliserad tid*³, och det kommande flagsskeppsinitiativet om ett resurseffektivt, koldioxidsnålt Europa.

I det här meddelandet redovisas hur politiken på olika områden kan bidra till detta högt satta mål att minska fattigdom och utanförskap. Dessutom nämns några kompletterande åtgärder som ska bidra till att uppnå fattigdomsmålet, och plattformens utformning och innehåll skisseras (i det åtföljande arbetsdokumentet finns en mer utförlig, preliminär lista på kommissionens planerade åtgärder).

2. PROBLEMFORMULERING

2.1. Fattigdom och utestängning i många former

Det övergripande målet för minskning av fattigdom och utestängning har satts upp av Europeiska rådet med utgångspunkt i tre indikatorer: andelen med risk för fattigdom (efter transfereringar), indexet över materiell fattigdom och andelen boende i hushåll med särskilt låg arbetsintensitet⁴. Den här definitionen fångar in såväl de olika faktorer som ligger bakom fattigdom och utestängning som spännvidden på de problem som medlemsstaterna står inför och de prioriteringar som de därför har satt upp. Den bredare indikatorn (som täckte 116 miljoner människor sammanlagt 2008) omfattar en större mängd än den traditionella definitionen av fattig, eftersom den också inbegriper ett vidare territoriellt synsätt och former av utestängning som inte nödvändigtvis har med inkomst att göra. Den territoriella aspekten är särskilt viktig eftersom de allra fattigaste ofta är koncentrerade i vissa regioner eller orter.

De indikatorer som ligger till grund för EU:s fattigdomsmål har beslutats gemensamt och utarbetats inom ramen för den öppna samordningsmetoden för socialt skydd och social

¹ KOM(2010) 245.

² KOM(2010) 546.

³ KOM(2010) 614.

⁴ Indikatorerna definieras och redovisas efter EU-land i bilagan.

inkludering. De senaste tio åren har medlemsländerna samarbetat och delat med sig av sina erfarenheter om sina socialskyddssystemens funktion och reformerna av dem. De har satt upp gemensamma mål och enats om indikatorer som ska leda deras politik för social inkludering, för reform av pensionssystemen och för hälso- och sjukvård och omsorg. Den öppna samordningsmetoden har på det här området understött lärande av varandra, främjat de berörda parternas deltagande, fördjupat kunskaperna om gamla och nya sociala risker och belyst problem som behöver nya angreppssätt och lösningar.

Europa 2020 ger ny fart och relevans åt detta arbete och bidrar till skräddarsydda insatser mot fattigdom och social utestängning. Även om huvudansvaret på detta område vilar på medlemsstaterna, **måste alla ansträngningar och instrument på EU-nivå och nationell nivå mobiliseras om EU:s fattigdomsmål ska kunna nås.**

2.2. Fattigdom under livet

Vissa grupper i befolkningen har visat sig löpa särskilt stor risk för fattigdom. Det gäller särskilt barn, ungdomar, ensamstående föräldrar, hushåll med försörjningsbörd, människor med migrantbakgrund, vissa etniska minoriteter (t.ex. romer) eller funktionshindrade. Könsskillnaden är också tydlig: kvinnor löper i allmänhet större risk än män.

Mer än 20 miljoner barn löper risk att bli fattiga i dagens Europa. Risken ökar till 25 % för barn som lever i stora familjer och är mer än 30 % för barn som lever med ensamstående föräldrar. Dessa andelar har inte minskat på senare år trots den ökande politiska medvetenheten om problemet. Fattigdom innebär alltid minskade möjligheter och slöseri med potential. Vår framtid står på spel. Fattigdom hindrar den personliga utvecklingen samtidigt som den försämrar barnens hälsa, utbildningsresultat och allmänna välbefinnande. Ett barn som växer upp i fattigdom och utanförskap löper större risk att bli en marginaliserad vuxen, fångad i ett socialt arv som förs vidare från generation till generation. För att hjälpa barn att ta sig ur fattigdom krävs ett övergripande förhållningssätt som inbegriper sysselsättningspolitik (för att hjälpa föräldrarna att få jobb), utformningen av skatter och förmåner, tillhandahållande av viktig service som barnomsorg, utbildning samt skydd av barnens rättigheter, vilket numera uttryckligen är ett av EU:s mål enligt Lissabonfördraget. Jämställdhets- och familjepolitiken är också viktig.

En femtedel av alla ungdomar löper risk att bli fattiga. Allt fler ungdomar misslyckas med att komma in på yrkesutbildning eller högskola och har begränsade möjligheter att få jobb. I EU är en femtedel av ungdomar under 25 på arbetsmarknaden arbetslösa, och löper alltså stor risk att bli fattiga. Det faktum att en tiondel av de arbetande ungdomarna ändå lever i fattigdom visar också att ungdomarnas integration på arbetsmarknaden måste förbättras.

Arbetslöshet är den största orsaken till fattigdom hos befolkningen i arbetsför ålder. Risken att den som är arbetslös också är fattig är mer än fem gånger högre än för dem som har jobb (44 % respektive 8 %). Fattigdom och utestängning från arbetsmarknaden uppträder ofta tillsammans, i synnerhet när det gäller kvinnor och unga. Låg lön, låg utbildning och undersysselsättning kan dock leda till att även de som har jobb blir fattiga. Sedan 2000 har antalet **arbetande fattiga** ökat till följd av att tillfällig anställning och deltid (inklusive ofrivillig deltid) ökat, ibland i kombination med stagnerade löner. Fattigdom bland förvärvsarbetande hör också samman med familjer som är beroende av en enda arbetsinkomst. Här löper hushåll med en ensamstående förälder eller med en förvärvsarbetande den största risken att drabbas av fattigdom bland förvärvsarbetande. Bristen på barnomsorg till överkomligt pris hindrar att de deltar fullt ut på arbetsmarknaden.

Äldre människor löper också större risk att drabbas av fattigdom än befolkningen i stort (med 19 %) och i flera länder är de äldre särskilt drabbade av materiell fattigdom. Den enorma demografiska utmaning som EU står inför kommer dessutom att förvärra problemet. Fram till 2030 kommer antalet pensionärer i EU att ha ökat med mer än 25 miljoner, vilket innebär en påfrestning på våra pensionssystemens långsiktiga hållbarhet och tillräcklighet, för att inte tala om hälso- och sjukvården och äldreomsorgen. På längre sikt kan fattigdomsriskerna för äldre människor öka om deras karriärer blir mer fragmenterade.

2.3. Allvarlig utestängning, ny sårbarhet och särskilda nackdelar

Hemlöshet och utestängning från boende är en av de mest extrema formerna av fattigdom och utestängning, och den har ökat på sistone. **Bränslefattigdom**, som riskerar att beröva hushållen inte bara uppvärmning eller luftkonditionering utan också varmvatten, ljus och andra nödvändiga hushållsfaciliteter, är en annan form av allvarlig fattigdom. **Finansiell utestängning** i form av brist på tillgång till grundläggande banktjänster, och **hög skuldsättning**, som den senaste tidens kris har förvärrat, kan också vara ett hinder för att finna arbete och därigenom leda till långvarig marginalisering och fattigdom.

Den ekonomiska krisen har också ytterligare belyst **migranternas** större utsatthet för sociala risker, då de ofta är de första som drabbas av stigande arbetslöshet. Under första kvartalet 2010 nådde arbetslösheten för utlänningar mer än 21 %. För dem förvärras också ett förlorat arbete av brist på tillgång till sociala skyddsnet. Vissa **etniska minoriteter**, där **romerna** (omkring 10–12 miljoner människor i EU) är den största gruppen, drabbas särskilt hårt av att vara eftersatta i flera avseenden.

Personer med **funktionsnedsättning** eller allvarliga kroniska sjukdomar ställs ofta inför stora ekonomiska och sociala svårigheter, som ofta berör hela det hushåll de är beroende av: omkring 6,5 miljoner av dem som löper risk att drabbas av fattigdom eller utestängning uppger sig ha en funktionsnedsättning.

3. DEN EUROPEISKA PLATTFORMEN MOT FATTIGDOM OCH SOCIAL UTESTÄNGNING

Kampen mot fattigdom och utestängning måste bygga på dels tillväxt och sysselsättning, dels ett modernt och effektivt socialt skydd. Dessutom måste nyskapande insatser inom det sociala skyddet kombineras med en rad socialpolitiska insatser när det bl.a. gäller utbildning, social omsorg, boende, hälsa, möjligheter att kombinera arbete och familj samt familjepolitik, som alla är områden där socialskyddssystemen hittills tenderat att ingripa med allmänna program.

Den europeiska plattformen mot fattigdom och social utestängning utgör EU:s bidrag till att ta itu med detta inom ramen för Europa 2020. Kommissionen har valt följande områden för insatser:

- Åtgärder på alla politikområden.
- Ökad och effektivare användning av EU-fonderna till stöd för social inkludering.
- Evidensbaserade socialpolitiska innovationer.
- Samarbete med den sociala ekonomin för att ta vara på dess potential.
- Stärkt politisk samordning mellan medlemsstaterna.

3.1. Åtgärder på alla politikområden för att bekämpa fattigdom och utestängning

Fattigdom i alla dess former inbegriper brist på inkomster och tillräckliga materiella resurser för ett värdigt liv, otillräcklig tillgång till grundläggande tjänster som vård, boende och utbildning, utestängning från arbetsmarknaden samt arbeten av låg kvalitet. Dessa faktorer är grundorsaker till fattigdom och förklarar hur individer och familjer hamnar i ett socialt utanförskap. Lösningar på de här problemen kräver metoder utöver gränserna för enskilda politikområden, eller med andra ord att fattigdomsbekämpningen inarbetas i utformningen av alla politiska insatser. Det krävs bättre samordning mellan makroekonomisk och mikroekonomisk politik, och ett antal politikområden utanför den traditionella sociala inkluderingen och det sociala skyddet har stor betydelse: effektiv samverkan med andra flaggskeppsinitiativ i Europa 2020 är i det perspektivet avgörande.

Tillgång till arbete

Att få jobb är det säkraste sättet att ta sig ur fattigdom för de arbetsförmögna. Detta är ett svårsmält budskap att framföra i ekonomiska kristider, men i takt med att våra ekonomier återgår till tillväxt måste vi fokusera på att trygga en långvarig, sysselsättningsintensiv tillväxt. Om vi når målet med en sysselsättning på 75 % för både kvinnor och män i EU fram till 2020 skulle det utgöra det största enskilda bidraget till att lyfta 20 miljoner européer ur fattigdom.

I **agendan för ny kompetens och nya arbetstillfällen** anges vägen till ökad sysselsättning i form av bl.a. bättre fungerande, mindre segmenterade arbetsmarknader, högre utbildad arbetskraft, bättre arbetsvillkor och främjande av nya jobb och efterfrågan på arbetskraft. Alla de här fyra aspekterna har betydelse för att minska fattigdomen, men särskilt viktiga är följande centrala åtgärder i agendan: nysatsning på flexicurity och nya sätt att motverka segmentering på arbetsmarknaden genom moderna trygghetssystem för alla, rätt färdigheter till rätt personer (inklusive digitala färdigheter) samt stimulans av rekrytering genom selektiv minskning av lönebikostnader, särskilt för lågutbildade. I detta flaggskeppsinitiativ anläggs ett socialt perspektiv på ökad sysselsättning, eftersom det är viktigt att ta sig an både sysselsättningens kvalitet och dess volym. Dessutom betonas behovet av att fullt ut ta vara på alla expansioner i sysselsättningspotentialen, bl.a. gröna jobb, eftersom det finns ett tydligt samband mellan nya jobb och grön tillväxt.

Aktiv inkludering av människor som står längst från arbetsmarknaden har stått högt upp på EU:s och medlemsstaternas dagordningar. Vi har nu enats om *gemensamma principer*⁵ för att hjälpa människor att få den kontakt med arbetsmarknaden som de behöver, principer som bidrar till välbehövliga integrerade strategier med genomtänkta inkomststödssystem, en arbetsmarknad för alla och adekvata socialtjänster. De som står längst från arbetsmarknaden behöver också mer socialt stöd som fortsätter även sedan de hittat ett jobb, för att undvika att de åker fram och tillbaka mellan arbetslöshet och lågkvalitativa tillfälliga jobb med dålig anställningstrygghet. Det finns underlag som visar att detta ofta saknas eller är otillräckligt. I flera medlemsstater har en avsevärd andel av de behövande ingen tillgång till socialt stöd eller utnyttjar inte sina rättigheter. Andra fastnar i en bidragsfälla, ofta med förmåner som inte är tillräckliga för att lyfta dem ur fattigdomen.

⁵ Kommissionens rekommendation om aktiv inkludering av människor som är utestängda från arbetsmarknaden (2008/867/EG), inklusive de gemensamma principer som rådet ställde sig bakom i sina slutsatser om gemensamma principer för aktiv inkludering för effektivare fattigdomsbekämpning (17 december 2008).

Kommissionen kommer under 2012 att lägga fram ett meddelande med en ingående analys av tillämpningen av de nationella strategierna för aktiv inkludering, bl.a. av minimiinkomstsystemens effektivitet, och hur EU-program kan användas till stöd för aktiv inkludering.

Social trygghet och tillgång till nödvändiga tjänster

Den senaste tidens kris har utsatt de sociala trygghetssystemen för den hårdaste prövningen någonsin: att möta ett allt större utanförskap med minskade offentliga medel. Trots de sociala trygghetssystemens framgångar med att täcka de allra mest akuta behoven i krisens spår har en avsevärd andel låginkomsttagare dålig tillgång till de sociala skyddsnäten.

Nu behövs ökad effektivitet genom sammanslagning av tjänster och bättre praktik, samtidigt som fler aktörer och instrument måste tas i anspråk. Det är också viktigt att politiken möter två behov: **förebyggande**, det effektivaste och hållbaraste sättet att ta itu med fattigdom och social utestängning, och **tidiga ingripanden** för att undvika att de som hamnar i fattigdom fastnar i en allt svårare socioekonomisk situation.

Att **pensionssystemen** är tillräckliga och hållbara på lång sikt har avgörande betydelse för att förebygga och hantera äldrefattigdom. Europas snabba åldrande får dock omfattande följder för alla slags pensionssystem och gör att det är mer bråttom än någonsin med reformer, eftersom en vansklig avvägning måste göras mellan rättvisa, effektivitet och uthållighet. Avgörande för tillräckliga och uthålliga pensioner är ett aktivt åldrande, vilket bl.a. innebär att förutsättningar måste skapas för att äldre arbetstagare ska kunna vara kvar på arbetsmarknaden längre. Pensionsreformerna måste utformas med ett öga på socialskyddets övergripande konstruktion. Som tendenserna ser ut nu i pensionssystemen är det sannolikt att utsatta grupper och arbetstagare med korta eller avbrutna karriärer kommer att bli allt mer beroende av minimipensioner och system med minimiinkomster för äldre.

Ökande **ojämlikhet inom hälsa** i medlemsstaterna visar på kopplingen mellan hälsoojämlikhet och fattigdom, t.ex. i form av skillnaderna mellan olika inkomstgruppers hälsa, begränsad arbetsförmåga på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning eller i förväntad livslängd vid födelsen, där skillnaden mellan de lägsta och högsta socioekonomiska grupperna kan vara så mycket som tio år för män och sex år för kvinnor. Ohälsa, som ofta beror på dåliga levnadsförhållanden, kan vara en viktig bidragande faktor till fattigdom, både genom att minska arbetsförmågan och öka kostnaderna för vård och omsorg. Förebyggande av sjukdomar och tillgång till god hälso- och sjukvård och social omsorg till överkomlig kostnad är därför viktiga led i fattigdomsbekämpningen. Detta är en svårighet för folkhälsopolitiken och hälso- och sjukvårdssystemen, där ökad efterfrågan och hårt ansträngda budgetar har gjort det särskilt angeläget med **effektiva hälso- och sjukvårdssystem**: effektiviteten måste öka samtidigt som alla ska ha tillgång till vård av hög kvalitet.

En åldrande befolkning och andra förändringar i samhället, t.ex. fler kvinnor på arbetsmarknaden, fler ensamstående hushåll, fler barnlösa familjer och olika generationer bosatta långt från varandra, bidrar alla till ökad efterfrågan på **vårdtjänster och sociala tjänster**. Fattiga kan ofta ha svårt att få tillgång till de här tjänsterna, vilket är en viktig förklaring till att de befinner sig långt från arbetsmarknaden eftersom de måste ta på sig ett omsorgsansvar. Den politiska utmaningen är att inom snäva budgetramar se till att det finns tillräckligt mycket omsorg av hög kvalitet och att omsorgen blir effektivare och ges till ett överkomligt pris.

Kommissionen kommer

- att under 2011 lägga fram en vitbok om pensioner för att ta itu med pensionernas ut hållighet och tillräcklighet efter krisen,
- att inleda ett europeiskt innovationspartnerskap för aktivt och hälsosamt åldrande och stödja initiativ för aktivt åldrande på alla nivåer under det europeiska året för aktivt åldrande 2012,
- att utveckla den frivilliga europeiska kvalitetsramen för sociala tjänster på sektorsnivå, bl.a. inom långvarigt vårdbehov och hemlöshet,
- att utvärdera hälso- och sjukvårdens verkan och kostnadseffektivitet, bland annat i förhållande till frågorna i meddelandet *Solidaritet i hälsa: att minska ojämlikhet i hälsa i EU*,
- att under 2011 lägga fram ett lagförslag om tillgång till vissa grundläggande banktjänster och uppmana banksektorn att lägga fram ett initiativ för självreglering för att förbättra bankavgifternas öppenhet och jämförbarhet.

Utbildnings- och ungdomspolitik

Utbildning inverkar direkt på vad man kan bli och göra. Utbildningen bör verka för att stödja klassresor uppåt och bidra till att bryta, inte förstärka, det sociala arvet av missgynnande och ojämlikhet. Förskoleutbildning är antagligen den viktigaste faktorn för att bryta det sociala arvet, och där ger investeringar störst utdelning. Investeringar i förskoleutbildning av hög kvalitet kan stödja en god start i livet för alla. Medlemsstaterna har enats om målet att 95 % av barnen i åldrarna mellan fyra och åldern för den obligatoriska skolstarten ska gå i förskola.

Kommissionen kommer att arbeta med medlemsstaterna för att se till att utbildningssystemen görs mer inkluderande på alla nivåer och för alla åldrar (primär och sekundär utbildning, högskoleutbildning, yrkesutbildning och vuxenutbildning). På lång sikt skulle en minskning av andelen som lämnar skolan i förtid, som enligt Europa 2020 bör minska till mindre än 10 % fram till 2020, bidra starkt till fattigdomsminskningen, eftersom tillräckliga färdigheter (inklusive digitala färdigheter) är en förutsättning för att ungdomar ska vara anställbara på dagens arbetsmarknad. Oroande tendenser i antalet ungdomar som varken går i skolan eller har ett jobb visar det behövs bredare insatser inom **ungdomspolitiken, vilket man kommit överens om i EU-strategin för ungdomar 2010–2018**⁶. Målinriktade insatser behövs för att ta itu med de ökande svårigheter som utmärker övergången till vuxenlivet i det postindustriella samhället, särskilt för marginaliserade ungdomar. I flaggskeppsinitiativet *Unga på väg* görs just denna koppling mellan utbildning och arbetsmarknad genom att man inriktar sig på åtgärder för att öka ungdomars anställbarhet.

⁶ KOM(2009) 200.

Kommissionen kommer

- att under 2011 lägga fram ett meddelande och ett förslag till rådsrekommendation om åtgärder för att motverka att elever lämnar skolan i förtid och för att inleda ett brett upplagt initiativ för effektivare insatser på alla utbildningsnivåer mot det sociala arvet,
- att under 2012 föreslå en rekommendation om bekämpning av barnfattigdom.

Migration och integration av migranter

Migration och integration av migranter står nu högt upp på EU:s och medlemsstaternas politiska dagordningar. Över 30 miljoner utlänningar – eller 6,4 % av befolkningen – är bosatta i EU-länderna. Två tredjedelar av dem kommer från länder utanför EU. Migration kan visserligen vara en viktig del av lösningen på EU:s problem med ekonomi, demografi och konkurrenskraft, men det är trots allt vanskligt att utforma en heltäckande och verkningfull politisk ram för integrationen. Processen att bli en del av ett nytt samhälle är ytterst komplex och förutsätter insatser på många områden. Den omfattar tillträde till arbetsmarknaden, boende, offentlig service (särskilt socialtjänst och utbildning), privata tjänster (banker, försäkring m.m.), uppbyggnad av sociala och kulturella relationer med samhället och delaktighet i den politiska processen. Det finns gott om bevis på att nackdelar går i arv till nya generationer med migrantbakgrund. Dessutom drabbas andra och tredje generationens invandrare inte bara av diskriminering i samband med tillgång varor och tjänster utan även i samband med tillgång till anställning. Trots det är det oerhört viktigt för EU:s sociala sammanhållning och de europeiska välfärdssystemens framtid att integrationen lyckas. För att målet inom Europa 2020 om social inkludering och sammanhållning ska kunna nås är det av avgörande betydelse att EU och dess medlemsstater kan jämka samman socialpolitiken med migrationspolitiken.

- Kommissionen kommer under 2011 att lägga fram en ny europeisk integrationsagenda för att stödja medlemsstaternas satsningar på att utomeuropeiska migranter av olika kulturell, religiös, språklig och etnisk bakgrund ska kunna bli aktivt delaktiga i den europeiska ekonomin och det europeiska samhället.

Social inkludering och antidiskriminering

De politiska insatserna för social inkludering måste passa ihop med verkningfulla insatser för **antidiskriminering**, eftersom rötterna till fattigdom och umbäranden för många grupper och enskilda utgörs av utestängning från möjligheter och rättigheter som andra grupper åtnjuter. Antidiskriminering och skydd av de mänskliga rättigheterna har blivit allt viktigare i EU:s rättsordning, men ett fullständigt nationellt genomförande av EU:s likabehandlingslagstiftning måste kompletteras av politisk handling och konkreta insatser. Det har avgörande betydelse att socialpolitiken och antidiskrimineringspolitiken integreras närmare för att man ska kunna ta itu med de särskilda nackdelar som drabbar stora delar av EU:s befolkning.

Jämställdhetspolitiska insatser, i enlighet med den nya jämställdhetsstrategin 2010–2015, behövs för att ta itu med *inkomstskillnader mellan könen*, eftersom de förekommer i de flesta åldersgrupperna och leder till högre fattigdom bland kvinnor, såväl arbetande som arbetslösa. Risken ökar drastiskt för ensamstående mödrar och äldre kvinnor.

För att hantera de särskilda former av diskriminering och utestängning som drabbar **personer med funktionsnedsättning** krävs också ingripanden inom en rad olika politikområden. De nuvarande fattigdomsindikatorerna återspeglar inte att den mängd resurser som krävs för ett anständigt liv för en person utan funktionsnedsättning kan vara alldeles otillräcklig på grund av de ytterligare hinder personer med funktionsnedsättning kan stöta på i sin vardag⁷. Den nya europeiska handikappstrategin 2010–2020 är tänkt att bidra till att bryta igenom de barriärer som hejdar 80 miljoner européer med funktionsnedsättning från att delta i samhällslivet på lika villkor .

I nästan alla avseenden är **människor med psykiska** problem en av de mest utestängda grupperna i samhället, och de anger konsekvent stigmatisering, diskriminering och utestängning som allvarliga hinder för hälsa, välbefinnande och livskvalitet. Den europeiska pakten för psykisk hälsa och välbefinnande kan bidra till att kartlägga hur socialpolitiska och hälsopolitiska aktörer kan samarbeta för social inkludering av människor med psykiska hälsoproblem.

Fattigdom och marginalisering av vissa etniska minoriteter, som **romer**, har ökat. Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter undersökte 2009 diskriminering i sju medlemsstater, och fann att hälften av de romska uppgiftslämnarna hade upplevt diskriminering under de senaste tolv månaderna och en femtedel hade blivit offer för rasistiskt motiverade brott⁸. Många romer bor i undermåliga, segregerade bostäder. Det är mer sannolikt att romska barn undervisas i segregerade skolor, har låg närvaro och lämnar skolan i förtid. Kommissionen har uppmanat medlemsstaterna att i sina nationella reformprogram lägga fram nationella strategier för inkludering av romer, så att de kan bidra till att nå det centrala målet att minska fattigdom och social utestängning.

Hemlöshet och undermåliga bostäder är kanske de mest extrema exemplen på fattigdom och social utestängning i dagens samhälle. Även om tillgång till boende till ett överkomligt pris är ett grundläggande behov och en rättighet, är det fortfarande svårt i flera medlemsstater att garantera denna rättighet. Utveckling av lämpliga, integrerade svar för att både förebygga och motverka hemlöshet kommer att förbli en viktig del av EU:s strategi för social inkludering.

Kommissionen kommer

- under 2011 att lägga fram en EU-ram för nationella strategier för inkludering av romer,
- att öka ansträngningarna att främja kvinnors ekonomiska oberoende, den första av de fem prioriteringarna i jämställdhetsstrategin 2010–2015,
- att följa upp den europeiska handikappstrategin 2010–2020, och särskilt ta upp omständigheter och hinder som gör att personer med funktionsnedsättning inte kan åtnjuta sina rättigheter fullt ut,
- att kartlägga metoder och sätt att fortsätta med arbetet om hemlöshet och undermåliga bostäder, med hänsyn tagen till resultaten av konsensuskonferensen i december 2010.

⁷ Exempelvis genom utveckling på EU-nivå av lämpliga verktyg för förbättrad tillgång till varor och tjänster för personer med nedsatt syn eller hörsel.

⁸ Undersökning av grundläggande rättigheter och diskriminering bland minoriteter i EU – romer, november 2009.

Sektorsvisa insatser

Större hänsyn behöver tas i EU:s politik och finansiella instrument till den stora roll som spelas av **allmännyttiga tjänster**, t.ex. transporter, energi eller informationsteknik, för att minska lokala och regionala skillnader och främja social inkludering. Tillgång till sådana tjänster till ett överkomligt pris är en förutsättning för våra avancerade samhällen. Det här belyser hur viktigt det är att inarbeta de sociala målen i ett antal **enskilda politikområden** och i politikområdena inre marknad och konsumentpolitik.

Enkel tillgång till **informations- och kommunikationsteknik** i Internets tidevarv stärker såväl anställbarheten och livsmöjligheterna som inkluderingen i lokalsamhället. Offentliga tjänster på nätet och tillgång till modern, effektiv vård underlättar därför social inkludering. Detta förutsätter långsiktiga satsningar på att överbrygga den digitala klyftan och stärka de mindre gynnade personernas digitala allmänbildning och Internetanvändning och inkluderande, målinriktade nättjänster på viktiga områden (sysselsättning, boende, hälso- och sjukvård m.m.) som underbygger användarnas och de utsatta gruppernas egenmakt. Utbildningen kan få avgörande betydelse för att hindra att den digitala klyftan ökar ännu mer⁹.

Stigande energipriser kan bli ett allvarligt problem för människorna i EU. **Energipolitiken** kommer även i fortsättningen att inriktas på konsumenternas behov och vid behov på risken för energifattigdom. Här är en väl fungerande inre marknad och energieffektivitetsåtgärder särskilt viktiga för konsumenterna. Exempelvis skyddas utsatta grupper bäst från energifattigdom genom att medlemsstaterna fullständigt införlivar EU:s befintliga energilagstiftning och inför innovativa energisparlösningar.

De mest utsatta gruppernas **tillgång till finansiella tjänster** kan stärkas genom inre marknadspolitiken och konsumentpolitiken. Utestängning från de här tjänsterna kan hindra människor från att hitta ett arbete och få tillgång till andra tjänster. Det är de nationella och europeiska myndigheternas ansvar att se till att alla får tillgång till grundläggande finansiella tjänster.

Omvärldskontakter

Slutligen är satsningarna mot fattigdom en viktig del av **omvärldsperspektivet på EU:s sysselsättnings- och socialpolitik**. Sedan millennieutvecklingsmålen antogs har EU tillsammans med internationella organisationer och forum gett alltmer stöd till utvecklingsländernas satsningar på att minska fattigdomen, särskilt genom tillgång till primär utbildning, vatten och hälso- och sjukvård och genom främjande av anständiga arbetsvillkor, men även genom handelspolitik och genom att stärka demokrati och goda styrformer. Främjandet av anständiga arbetsvillkor för alla har stor betydelse för att minska fattigdomen och öka den sociala inkluderingen. Kommissionen kommer att vidareutveckla den politiska dialogen med EU:s strategiska partnerländer och i internationella forum som ILO, G20, G8 och FN.

Målen för denna plattform kommer också att spridas i de aktuella länderna inom ramen för EU:s utvidgning och den europeiska grannskapspolitiken.

⁹ Jfr undersökningen av informations- och kommunikationsteknikens sociala inverkan, kommissionen 2010: http://ec.europa.eu/information_society/europe/i2010/docs/eda/social_impact_of_ict.pdf

Sociala konsekvensbedömningar

Bättre politisk samordning innebär att **politikens sociala konsekvenser** måste granskas noggrant och eventuella skadliga sociala följder minimeras genom åtgärder som inriktas på rättvisa och fattigdom. Kommissionen har låtit alla större initiativ och lagförslag gå igenom en heltäckande konsekvensbedömning, inklusive de sociala konsekvenserna. Kommissionen kommer att fortsätta att finjustera sina system för konsekvensbedömningar för att se till att de sociala aspekterna beaktas. Det är viktigt att EU-institutionerna när de ändrar kommissionens förslag och medlemsstaterna tar hänsyn till vad de egna förslagen får för sociala konsekvenser.

3.2. EU-medel för att nå målen om social inkludering och sammanhållning

Budgetöversynen och målen i Europa 2020

I oktober 2010 inledde kommissionen en **översyn av EU:s budget**. Syftet är att hela EU-budgeten ska användas så effektivt som möjligt för att nå EU:s mål. För att uppnå tillväxt för alla framhöll kommissionen att sammanhållningsmedlen behövde kraftsamlas till målen i Europa 2020. Sammanhållningspolitiken ska i framtiden omsätta målen i Europa 2020 till påtaglig nytta och ha verkliga effekter i många medborgares liv.

Budgetöversynen bygger på en rad centrala principer av stor betydelse för EU:s program framöver inom sysselsättning och socialpolitik. Särskilt viktigt är det med solidaritet, eftersom satsningar på de mest utsatta grupperna inverkar positivt på tillväxten och skapar fördelar för alla. Dessutom är det inte först och främst fråga om att spendera mer eller mindre, utan att finna sätt att spendera *intelligentare*. Det som behövs är **innovativa metoder** som kompletterar befintliga redskap och bidrar till kostnadseffektiv, verkningsfull och rättvis socialpolitisk medelstildelning som svarar mot medborgarnas behov och strävan.

Inför kommissionens förslag nästa år om nästa fleråriga budgetram håller EU:s finansieringsinstrument på att granskas i förhållande till budgetöversynens mål. För plattformen mot fattigdom är Europeiska socialfonden och Europeiska regionala utvecklingsfonden särskilt betydelsefulla, men även Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och andra delar av EU-budgeten spelar in.

EU-fondernas bidrag

Varje år gynnas 5 miljoner arbetslösa och omkring 1 miljon personer i utsatta grupper av åtgärder som finansieras av Europeiska socialfonden (ESF), det viktigaste finansiella redskapet till stöd för sysselsättning och social inkludering. Under programplaneringsperioden 2007–2013 har mer än 10 miljarder euro avsatts för projekt mot social utestängning, som sedan fått lika mycket till i nationell finansiering. ESF medfinansierar projekt för att hjälpa de utsatta och missgynnade människor som står längst från arbetsmarknaden (vars tillgång till arbete begränsas av exempelvis bristande utbildning, funktionshinder eller diskriminering) samt långtidsarbetslösa, äldre arbetstagare och folk som blivit av med arbetet.

ESF kommer att anpassas till de nya förutsättningarna i Europa 2020 så att fonden fullt ut kan verka för rätt färdigheter för rätt jobb och för att minska fattigdomen, bl.a. med hjälp av en förutsägbar storlek på anslagen. Bidragstagarna, särskilt frivilligorganisationer och lokala partnerskap, bör få enklare tillgång till medel genom skräddarsydda bidragssystem. Medlemsstaterna kan också ta med social inkludering och fattigdomsminskning som ett tema i åtgärder inom ESF så att de integrerade riktlinjerna får fullt stöd. Man bör öka tonvikten på

styrning av medlen inte bara till särskilda grupper utan också till särskilda eftersatta områden. Här bör också integrerade metoder för fattigdomsbekämpning intensifieras, så att fondernas investeringar i social infrastruktur vid behov kan möjliggöras som stöd för ett framgångsrikt genomförande av de socialpolitiska åtgärder som ESF stöder. ESF kan även bidra genom innovativa sätt att mobilisera mer privata medel till stöd för social inkludering. Slutligen kan medlemsstaterna uppmanas att kartlägga de grupper som löper risk att diskrimineras, och de bör uppmanas att avsätta särskilda medel för åtgärder på området. ESF-åtgärder för integration kompletteras numera av **Europeiska fonden för integration av tredjelandsmedborgare** (för migranter) och av **Europeiska flyktingfonden** (för flyktingar).

Jämsides med ESF är programmet **Progress** avsett att se till att EU:s socialpolitik fortsätter att vara relevant för de politiska frågeställningarna. Det hjälper medlemsstaterna att infria sina löften om fler, bättre jobb, om bekämpning av fattigdom och utestängning, om lika möjligheter och respekt för EU:s sociallagstiftning. Progress har varit till stor nytta för att forma och befästa EU:s socialpolitiska samarbete och används alltmer för att låta medlemsstaterna lära av varandra och sprida sociala innovationer.

Både EU och Europeiska investeringsbanken har åtagit sig att anslå 100 miljoner euro vardera till **mikrofinansprogrammet i Progress**. Detta program är tänkt att bevilja omkring 500 miljoner euro i mikrolån det närmaste decenniet. Mikrofinans är ett viktigt sätt att stimulera egenföretagande, och skapandet av mikroföretag kan få stor betydelse för både social inkludering och nya jobb. För att EU:s mål för social inkludering ska kunna nås kommer man också att både nu och senare ta **Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf)** i anspråk. De nackdelar som drabbar fattiga och socialt utestängda påverkas av det område de lever i, och ett av den här plattformens centrala mål är att trygga både social och territoriell sammanhållning.

Den femte sammanhållningsrapporten från november 2010 sätter upp inriktningen för framtidens sammanhållningspolitik och EU:s viktigaste prioriteringar. I rapporten förordas **att den socialpolitiska och den territoriella dagordningen bör samverka mer**.

Efter 2013 är det tänkt att strukturfonds-förordningarna ska stödja samordnade investeringar från ESF och Eruf i integrerade tillvägagångssätt. Minskade klyftor och kamp mot varaktigt höga fattigdomsandelar, särskilt i städer, kommer i framtiden att kräva lösningar där ekonomiska, social och miljömässiga aspekter beaktas. De åtgärderna bör samordnas med ESF-åtgärder. Utan att föregripa förslagen för strukturfondernas verksamhet efter 2013 kommer Eruf att fortsätta att stödja dessa åtgärder med omfattande investeringar i utbildning, social infrastruktur och vårdinfrastruktur, särskilt i de fattigaste regionerna, i samarbete med de andra fonderna.

Även om de flesta missgynnade bor i storstäder, tenderar de att vara överrepresenterade i relativa tal på landsbygden och i geografiskt isolerade områden och samhällen. I några medlemsstater är risken för fattigdom dubbelt så hög på landsbygden som i städerna. Europeiska unionen driver en aktiv politik för landsbygdsutveckling med stöd av **Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling**, som bidrar till den sociala infrastrukturens, utbildningens och tjänsternas utveckling och mer allmänt till att utveckla humankapitalet på landsbygden. På sistone har insatserna på det här området allt oftare inriktats på social inkludering, på ett sätt som också kan vara lämpligt för stöd till romer på landsbygden. Samverkan mellan åtgärder med stöd från strukturfonderna på landsbygden och i städerna bör förbättras.

Avancerad europeisk socioekonomisk forskning har också fått stöd genom **ramprogrammet för forskning**, bl.a. till metodutveckling, framstegsindikatorer och forskningsinfrastruktur.

- I enlighet med budgetöversynen bör Europeiska socialfonden användas för att vidmakthålla medlemsstaternas ansträngningar att nå målen i Europa 2020, däribland målet om minskad fattigdom. Det förutsätter att de nödvändiga medlen anslås till social inkludering och att de som verkställer politiken för social inkludering får enklare tillgång till medlen.
- Kommissionen kommer att satsa på att underlätta tillgången till övergripande medel för små organisationer och förbättra tillgången till medel för grupper med multipla nackdelar och hög risk för fattigdom.
- Kommissionen kommer i enlighet med den femte sammanhållningsrapporten att lägga fram förslag under 2011 om ett nytt sammanhållningspolitiskt regelverk för tiden efter 2013 för att förenkla lokala gruppers tillgång till strukturfonderna och sörja för ökade samverkansfördelar och komplementaritet mellan EU-fonderna i syfte att främja lokalsamhällsbaserade lösningar för bl.a. stadsförnyelse.
- Kommissionen kommer att för den nya sammanhållningspolitiken efter 2013 föreslå en gemensam strategisk ram för att trygga enhetligheten och komplementariteten mellan Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska Socialfonden, Europeiska jordbrukfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska fiskerifonden. I den här ramen ska EU:s prioriteringar anges när det gäller att nå det europeiska målet för fattigdomsminskning och de åtgärder som redovisas i det här flaggskeppsinitiativet.

3.3. Mot en evidensbaserad hållning till sociala innovationer och reformer

I flera år har EU främjat **innovation och modernisering** av medlemsstaternas socialpolitik genom ömsesidiga granskningar, ömsesidigt lärande, kommunikation och spridning av bra lösningar för att bidra till att förbättra politikens utformning och målinriktning. Den socialpolitiska kunskapsöverföringen mellan länderna kan dock med fördel bygga mer på vetenskapliga metoder för att pröva och bedöma politiska innovationer.

På de flesta socialpolitiska områden lider ofta offentliga program av avsaknaden på tillförlitliga bevis för vad som fungerar och inte fungerar. Evidensbaserad **social innovation**, ibland betecknad som ”sociala experiment”, kan vara ett kraftfullt verktyg för att vägleda de strukturreformer som behövs för att förverkliga visionen för Europa 2020 om smart, hållbar tillväxt för alla.

Sociala experiment är småskaliga projekt utformade för att pröva politiska innovationer (eller reformer) innan de införs på bred front. Innovationens inverkan på provgruppen jämförs med situationen hos en ”kontrollgrupp” med liknande socioekonomiska egenskaper som hanteras enligt det befintliga politiska regelverket. Sociala experiment har bedrivits sedan 1970-talet i flera länder för att utvärdera förslag till ändringar av offentlig politik och offentliga program. De har tillämpats på ett brett spektrum av sociala ingripanden såsom program för övergång från bidrag till jobb, tillhandahållande av hälso- och sjukvårdstjänster, teknik för självständigt boende, hantering av hemlöshet, utbildning, barns tidiga utveckling, tillgång till allmännyttiga tjänster och aktiv pensionering. De flesta har använts för att utvärdera politiska insatser för missgynnade grupper.

Sociala experiment förutsätter noggranna förberedelser och ett noggrant urval. Programmen bör vara tillräckligt stora för att bli politiskt relevanta och bör inriktas på områden där fakta tyder på att politiken behöver förändras. För att programmet ska ge tydliga resultat måste det utvärderas enligt tydliga standarder, så att resultaten kan tillämpas i andra sammanhang. Det ställer väsentliga frågor om metodik och ibland även viktiga etiska frågor.

Medlemsstaternas satsningar på att innovera och modernisera socialpolitiken kan avsevärt underlättas av ett **EU-initiativ om social innovation**. Ett sådant initiativs syfte ska vara att se till att den bästa sakkunskapen i EU tryggas vad gäller metodik, utformning, genomförande och utvärdering av sociala experiment. Det skulle göra det möjligt för medlemsstaterna att komplettera nationella resurser med EU-medel och sörja för bredare kunskapsspridning.

Europeiska socialfonden (ESF) kan erbjuda finansiering för tester av innovativa åtgärder, tillsammans med Progress. ESF kan också tillhandahålla en ram för att inarbeta *sociala innovationer* i den traditionella politiken.

Kommissionen kommer att 2011 dra igång ett initiativ där man kraftsamlar en rad EU-fonder för att främja evidensbaserad social innovation, i början kanske med fokus på sociala stödsystem. I initiativet ingår bl.a. följande:

- Ett europeiskt spetsforskningsnätverk för att främja kapacitetssupplyggnad för utformning och utvärdering av program inom social innovation.
- Ett europeiskt forskningsprojekt inom social innovation för att ta fram fungerande metoder och konkreta mått på genomslag.
- Fastställande av gemensamma principer för utformning, genomförande och utvärdering av småskaliga projekt avsedda att testa politiska innovationer och reformer innan de införs mer allmänt (sociala experiment).
- Kommunikation och information om pågående sociala innovationer.
- En styrkommitté på hög nivå som ska ge råd och vägledning om pågående verksamhet.

3.4. För ett partnerskapstänkande och den sociala ekonomin

Vidga och stärk intressenternas engagemang

Europa 2020 innebär ett **nytt partnerskap** mellan EU-institutionerna, medlemsstaterna och alla europeiska, nationella, regionala och lokala intressenter. Denna nysatsning är ett tillfälle att förbättra de nuvarande partnerskapen och framför allt få med nya aktörer i partnerskapet.

Centralt för EU:s insatser är även fortsättningsvis att stödja de **nationella, regionala och lokala myndigheternas** satsningar. Deras uppgift är att omsätta politiken i praktiken och de är beprövade plantskolor för sociala innovationer. Genom att engagera dem, särskilt genom Regionkommittén och europeiska nätverk och nationella föreningar, kan man öka fokuseringen på fattigdomens territoriella inslag och stärka samverkansfördelarna i EU-fondernas verksamhet.

Arbetsmarknadens parter har också en viktig uppgift för att underlätta inträdet på arbetsmarknaden. De bör ställas i centrum för den här strategin, och kommissionen kommer att stödja en effektiv tillämpning av deras ramavtal för inkludering av utsatta grupper på arbetsmarknaden.

Icke-statliga organisationer har utvecklats till viktiga aktörer i kampen mot fattigdom och social utestängning, och för regelbunden dialog med myndigheterna. I vilket skede organisationerna deltar och vilken verkan det får är dock mycket olika i EU, och deras effektiva medverkan äventyras av åtstramade budgetar. Det är därför viktigt att stärka och stabilisera befintliga partnerskap på EU-nivå och främja ett långsiktigt engagemang ute i medlemsstaterna. **Delaktighet för människor som upplever fattigdom** erkänns som det viktigaste målet för inkluderingspolitiken, både som en väg till egenmakt och en form för förvaltning där de berörda parterna involveras. EU har föregått med gott exempel och kommer att fortsätta att sprida kunskap och bra lösningar om delaktighet.

Kommissionen kommer att genom Progress stödja regelbundet utbyte och partnerskap mellan fler intressenter inom särskilda områden, bl.a. aktiv inkludering, barnfattigdom, inkludering av romer, hemlöshet och finansiell inkludering.

Kommissionen kommer att utarbeta frivilliga riktlinjer för intressenternas medverkan i utformningen och genomförandet av politiska insatser och program mot fattigdom och utestängning, och främja tillämpningen av dem nationellt, regionalt och lokalt.

Ta vara på den sociala ekonomins potential

Initiativ för **den sociala ekonomin** har tilltagit i hela EU och fört fram innovativa svar på nya sociala behov som varken staten eller marknaden kunnat tillgodose. Men det kan uppstå en spänning mellan dels stöd till denna utveckling, dels en smidigt fungerande och rättvis marknad. Flera medlemsstater utformar politik och lagstiftning för att förtydliga ansvarsfördelning och relationer och lägga den nödvändiga rättsliga, sociala, administrativa och ekonomiska grunden. Av samma anledning har EU vinnlagt sig om att förbättra sina **juridiska och administrativa spelregler** så att den sociala ekonomins potential kan tas tillvara och fungera effektivt i hela EU.

Frivilligarbete är viktigt för den sociala ekonomins tillväxt. Omkring 100 miljoner EU-medborgare lämnar ett positivt bidrag till samhället i form av tid, kunskap och pengar. Frivilligarbete ger enskilda möjlighet att påverka, och stärker samhällsbanden genom att förse utestängda människor med tjänster. Det bidrar också till att utveckla nya färdigheter, samhälleligt ansvarstagande och ökad anställbarhet. 2011 är Europeiska året för frivilligarbete. Kommissionen räknar med att året ska leda till att fler bedriver frivilligarbete och att fler blir medvetna om fördelarna med det. Europeiska året för aktivt åldrande 2012, som kommissionen har föreslagit, blir också ett tillfälle att framhäva och främja äldre frivilligarbetares insats för samhället. Detta blir ett centralt mål för det europeiska innovationspartnerskapet för aktivt och hälsosamt åldrande, som kommissionen tänker lägga fram under 2011.

Stiftelser blomstrar i hela EU. Deras verksamhet främjar ofta egenmakt och delaktighet i samhället för människor som står inför fattigdom och social utestängning. De främjar också informationsverksamhet, forskning, analyser och debatt och kämpar för politiska förändringar. Deras verksamhet kan avsevärt påverka fattigdom och social utestängning på ett brett spektrum av områden, såsom utbildning, sysselsättning, kultur, delaktighet i samhället,

och den inriktas ofta på särskilda målgrupper. Kommissionen har tillkännagett att den avser att lägga fram en förordning om europeiska stiftelseurkunder innan 2011 är slut.

Branschen med **sociala företag** utgör 10 % av alla företag i EU och har över 11 miljoner betalda anställda. Det finns trots det många rättsliga och praktiska hinder för deras utveckling, bl.a. bristen på lika spelregler mellan företag i den sociala ekonomin och deras rent kommersiella konkurrenter. Som tillkännagavs i flaggskeppsinitiativet om innovationsunionen kommer ett pilotprojekt för sociala innovationer att inledas för att samla kunskaper och bygga upp ett virtuellt nav för sociala företagare, den offentliga sektorn och den sociala ekonomin.

Mer allmänt behöver den europeiska modellen med en pluralistisk ekonomi för alla förstärkas genom främjande av företagens insatser för ett mer inkluderande samhälle, bl.a. i form av **företagens sociala ansvar**. Det kan göras t.ex. genom att uppmuntra företagen att anställda människor från missgynnade grupper och bättre hantera mångfald eller genom att beakta sociala överväganden vid offentlig upphandling.

- Kommissionen kommer att stödja den sociala ekonomins utveckling som ett stöd för aktiv inkludering genom att föreslå åtgärder för att förbättra de juridiska spelreglerna för stiftelser, ömsesidiga företag och kooperativ med EU-omfattande verksamhet, föreslå ett initiativ för socialt företagande under 2011 samt underlätta tillgången till de av EU:s finansieringsprogram som kan vara aktuella.

3.5. Ökad politisk samordning mellan medlemsstaterna

Europa 2020 har nu socialpolitiken i centrum. Strategins nya, förbättrade styrformer ger möjlighet att lägga i en högre växel i medlemsstaternas väletablerade samordning och samarbete inom socialt skydd och social inkludering enligt bl.a. den sociala öppna samordningsmetoden.

Det **övergripande målet för fattigdomsminskning** kommer att stärka det politiska engagemanget och ansvarsutkrävandet, och blir en kraftfull pådrivare för ytterligare förfining och vidareutveckling av **sociala indikatorer**. Kommissionen kommer i sin **årliga tillväxtundersökning**, som läggs fram i januari varje år, att bl.a. se över framstegen i förhållande till de övergripande målen och flaggskeppsinitiativen, och kartlägga vad som behöver göras för att nå strategins mål.

Medlemsstaterna ska för närvarande varje år rapportera om sina övergripande strategier i sina **nationella reformprogram**. Rapportering om strategins sociala mål är en viktig del i dessa program. De ska innehålla nationella mål (bl.a. om fattigdomsminskning) och föreslagna metoder och reformer för att nå målen. I programmen ska det också anges hur de nationella myndigheterna involverar eller planerar att involvera lokala och regionala myndigheter och intressenter i programmets utformning och genomförande, och hur de kommunicerar om Europa 2020 och sitt eget reformprogram.

Kommissionen kommer att bedöma medlemsstaternas framsteg med avseende på strategin, inklusive målet om fattigdomsminskning, och i förekommande fall och enligt de befogenheter den har enligt fördraget föreslå gemensamma rekommendationer för enskilda länder från kommissionen och rådet på områden som de integrerade riktlinjerna omfattar. I de integrerade riktlinjerna nämns i riktlinje 10, "Främjande av social inkludering och bekämpning av fattigdom" närmare förbindelser mellan sysselsättningen och den socialpolitiska agendan.

Allt detta tyder på att den sociala öppna samordningsmetoden bör inarbetas i strategin Europa 2020 för att få största möjliga genomslag.

Samtidigt är det viktigt att de instrument och redskap som tagits fram inom den sociala öppna samordningsmetoden tillåts korsbefrukta styrformerna för Europa 2020 för att på bästa sätt verka för den nya strategins mål. I de närmare formerna måste den rätta avvägningen göras mellan integration och fokusering, kontinuitet och innovation, förenkling och redovisningsskyldighet, samordning och subsidiaritet. Därför kommer kommissionen att även i fortsättningen samarbeta med medlemsstaterna och de centrala intressenterna under kommande månader och uppmuntra lösningar som garanterar förankring, engagemang och resultat.

Med ledning av erfarenheterna av den första europeiska terminen i Europa 2020 kommer kommissionen att med medlemsstaterna, andra institutioner och icke-institutionella aktörer diskutera hur den sociala öppna samordningsmetoden bäst ska anpassas till de nya styrformerna i Europa 2020. Kommissionen kommer att före slutet av 2011 lägga fram en rapport med de huvudsakliga slutsatserna från konferensen och hur den kommer att följa upp dem.

4. BYGGA VIDARE PÅ EUROPEISKA ÅRET 2010 MOT FATTIGDOM OCH UTESTÄNGNING

Den europeiska plattformen mot fattigdom och social utestängning är startskottet för en ny fas av EU-insatser för social inkludering och social sammanhållning. Med utgångspunkt i den politiska viljan att forma en ny europeisk vision om smart, hållbar tillväxt för alla kommer den att ta vara på den politiska energi som alstrats under det europeiska året 2010 mot fattigdom och utestängning.

Under året har tusentals evenemang och initiativ anordnats i hela EU där institutioner, förvaltningar, sociala aktörer, civilsamhällets organisationer, medier, konstnärer, skolor, universitet, politiker, experter och vanliga medborgare mobiliserats i en kampanj för information på EU-nivå och nationell och lokal nivå. De viktigaste budskapen som denna aldrig tidigare skådade uppslutning lett till har nu formulerats i ett rådsuttalande som utgör slutpunkten på kampanjen.

Andra EU-institutioner, som rådet och parlamentet, och EU-organ, som Regionkommittén och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén, har dragit sitt strå till stacken för att öka initiativens profil och politiska genomslag och dessutom föreslagit nya former för intressenternas medverkan och utbyten. De vill alla att den dialog som inledes under året fortsätter, bl.a. genom regelbundna diskussioner om framstegen mot målet om fattigdomsminskning.

En av de viktigaste lärdomarna av året är att allmänhetens medvetenhet och delaktighet är centrala för att se till att EU-målen om social inkludering och social sammanhållning ges den profil och den prioritering de förtjänar på EU:s och medlemsstaternas politiska dagordningar.

En annan lärdom är att EU kan testa nya metoder och ny förvaltningspraxis som sedan framgångsrikt kan omsättas i ett nationellt eller lokalt sammanhang. Framför allt kan EU på det viset verkningsfullt främja den flerskiktade styrning som behövs för att vi ska kunna ta itu med de enorma utmaningar vi står inför.

Den europeiska plattformen mot fattigdom och utestängning tillhandahåller den lämpliga ramen för att garantera att erfarenheter av styrning, delaktighet och utökad dialog, som det europeiska året bidragit till att framhäva, kan fortsätta och förbättras.

- Kommissionen kommer att arbeta med de andra EU-institutionerna och EU-organen för att göra om den årliga rundabordskonferensen om fattigdom och utestängning till en mer vittfamnande årskonferens med alla berörda aktörer. Det evenemanget ska äga rum på hösten, i anslutning till Internationella dagen för utrotning av fattigdom. Under årskonferensen ska man sammanfatta framstegen på väg mot det centrala målet, se över genomförandet av de åtgärder som tillkännagetts inom plattformen och föreslå framtida åtgärder.

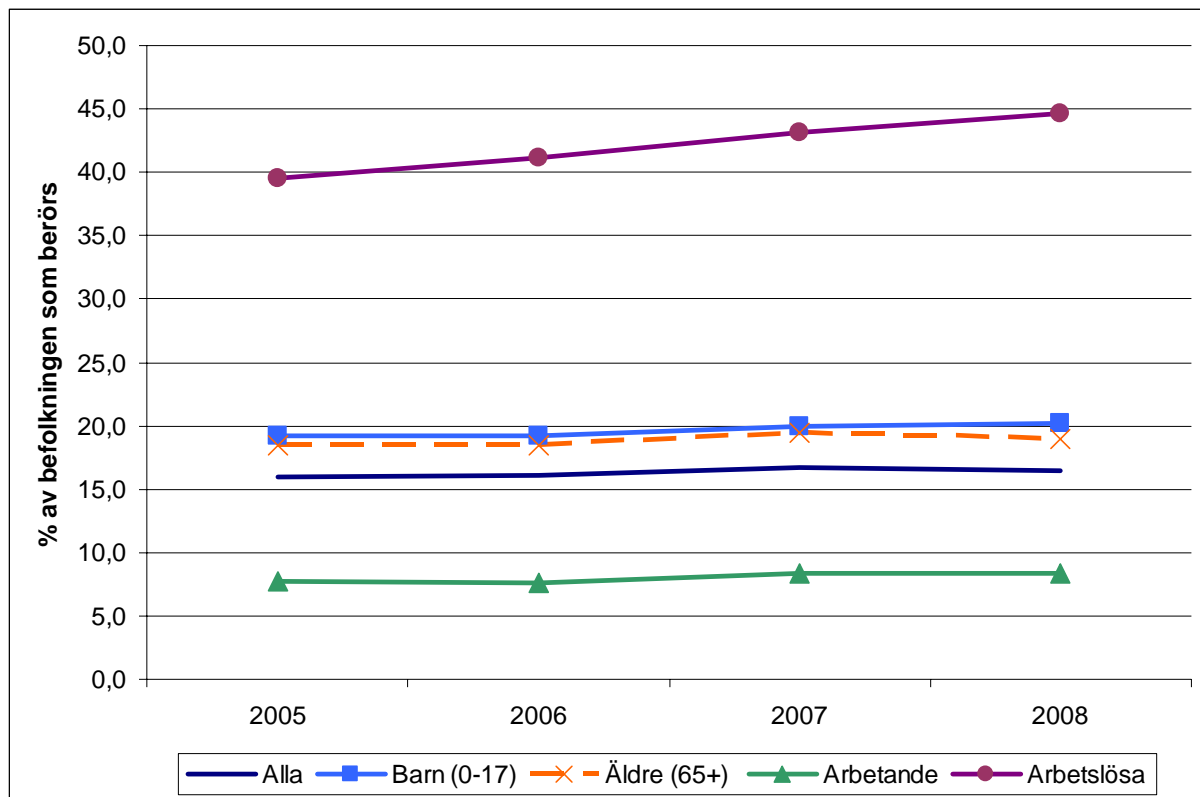
5. SLUTSATSER

Plattformens centrala åtgärder och de kompletterande och förberedande åtgärderna förtecknas i det åtföljande arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar. De bygger på en blandning av politisk samordning, dialog med institutioner och andra aktörer, finansiering och strategiska partnerskap.

Förutom den regelbundna rapporteringen inom ramen för styrningen av Europa 2020, särskilt den årliga tillväxtundersökningen, kommer kommissionen att se över tillämpningen av plattformen under 2014, bland annat för att anpassa den till den nya fleråriga budgetramen.

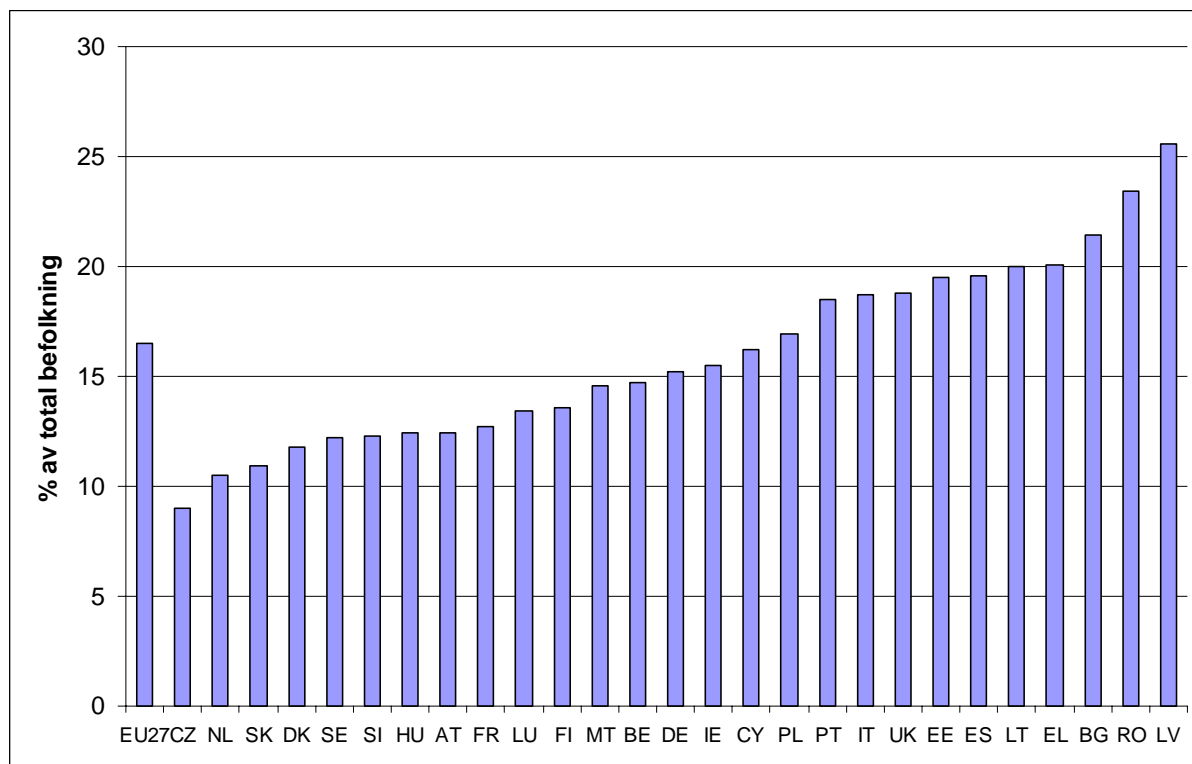
BILAGA

Figur 1a: Andel som löper risk att drabbas av fattigdom, totalt, efter ålder och efter anställningsstatus, 2005–2008

Källa: EU-SILC

Figur 1b: Andel som riskerar att drabbas av fattigdom¹⁰ efter land, 2008

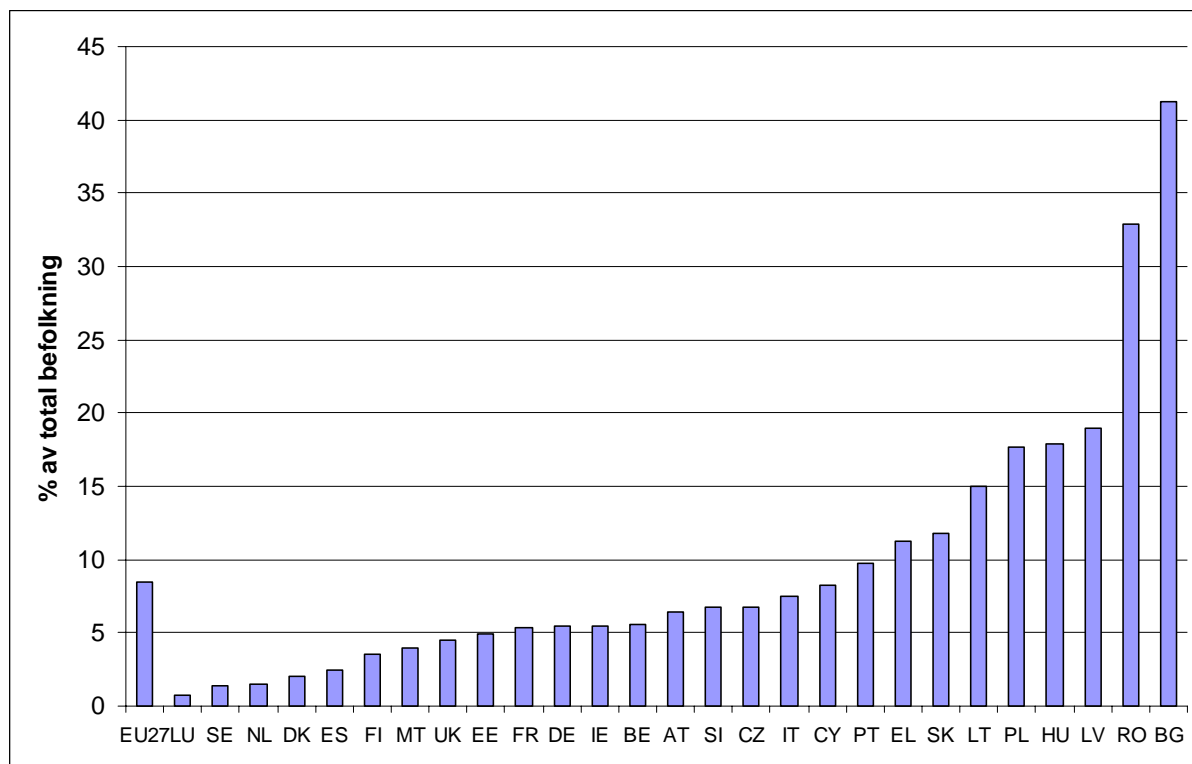

Källa: EU-SILC (2008)

¹⁰

Andelen som riskerar att drabbas av fattigdom påverkas också av Europeiska rådets definition av fattigdom från 1975, där *fattig* definieras som individer eller hushåll vars resurser är så knappa att de inte har tillgång till den lägsta acceptabla levnadsstandarden i det land de lever i. Gränsen för risk för fattigdom sätts vid 60 % av den normaliserade disponibla medianinkomsten (efter sociala transfereringar) i det aktuella landet.

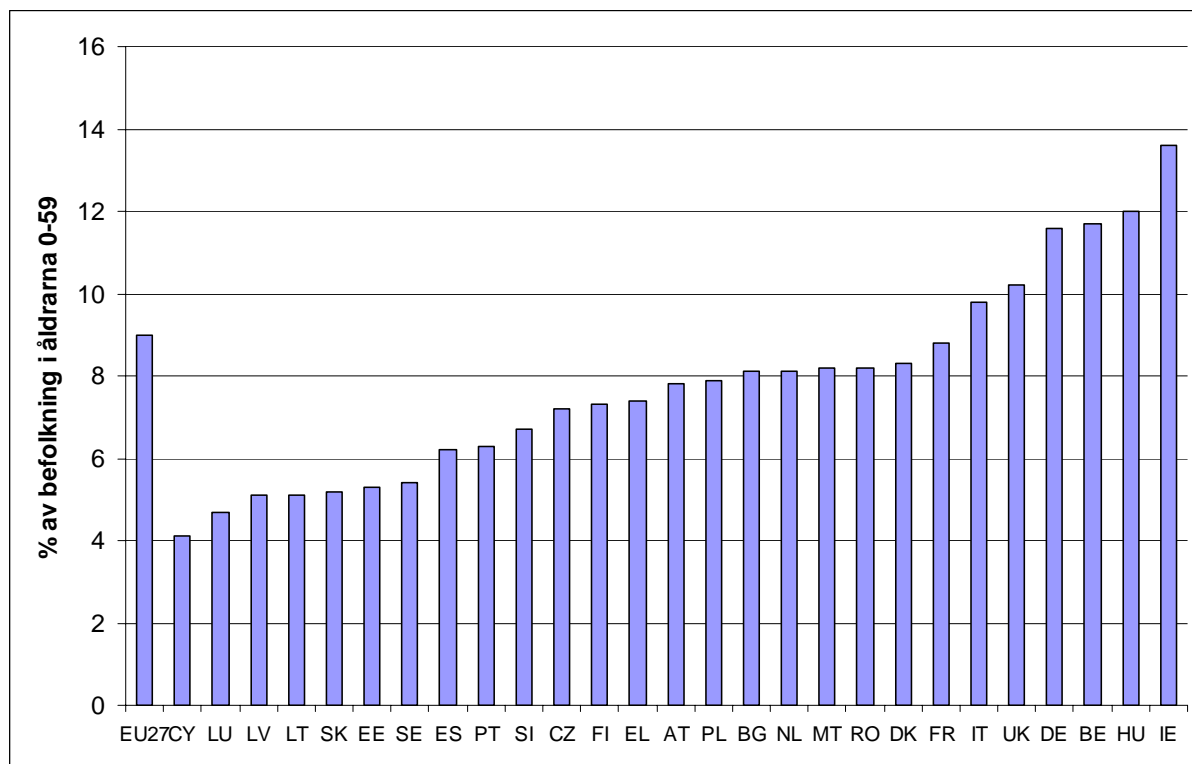
Figur 2: Andel i allvarlig materiell fattigdom¹¹ efter land, 2008

Källa: EU-SILC (2008)

¹¹ Man anses leva i *materiell fattigdom* om man inte har råd med minst fyra av de nio följande sakerna: i) betala hyra eller vatten- och elräkningar, ii) hålla hemmet rimligt uppvärmt, iii) betala oförutsedda utgifter, iv) äta kött, fisk eller likvärdig mängd protein varannan dag, v) åka bort på semester i en vecka en gång om året, vi) ha bil, vii) ha tvättmaskin, viii) ha färg-TV eller ix) ha telefon.

Figur 3: Andel i åldrarna 0–59 år boende i arbetslösa hushåll¹² efter land, 2008

Källa: EU-SILC (2008)

¹²

Som boende i hushåll med mycket låg arbetsintensitet räknas människor i åldrarna 0–59 år som bor i hushåll där de vuxna det föregående året arbetade mindre än 20 % av sin totala arbetsförmåga.